Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale ave.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 6084.

LETO—YEAR XVII. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Il., torek, 13. maja (May 13), 1924.

Subscription $6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 113.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

POGREŠANI LETALEC MARTIN NA VARNEM.

Njegovo letalo je v megli trčilo v gorski vrhuček ter se razbilo. Martin in njegov mehanik se nista nič poškodovala.

HODILA STA SEDEM DNI PEŠ TER SE PREŽIVLJALA Z ŽIVILI Z LETALA.

Cordova, Alaska. — Major Frederick L. Martin in njegov mehanik Alva L. Harvey sta zadela v megli s svojim letalom Seattle v gorski vrh. Letalo se je pri tem razbilo, a letalca pa sta se na čudovit način rešila. Sedaj sta v obrežnem mestu Port Moller, ki je kakih 100 milj zapadno od Čignika na varnem.

Letalca sta morala na tla poldrugo uro potem, ko sta odletela iz Čignika proti Dutch Harboru dne 30. aprila opoldne, da se pridružita svojim tovarišem.

Izpod razbitega letala sta vzela nekaj zapiskov in dokaj živil. Nato pa sta jo kar peš mahnila z gore v dolino.

Po mnogih prestanih naporih in težkočah sta dospela do neke lovske kabine na južnem koncu mollerskega zaliva, kjer sta dobila živila in posteljo. V slabem vremenu sta hodila peš sedem dni, da sta prišla do tiste kabine. Tu sta počivala tri dni, tako sta bila izmučena in utrujena.

V soboto sta se že toliko odpočila, da sta mogla na obrežje, odkoder sta poslala prvo vest o svoji rešitvi v svet. Deset dni ni bilo nobenega sledu o njih. V brzojavki je povedano, da ostaneta v Port Mollerju, dokler ne prejmeta nadaljnih navodil iz Washingtona.

Zasleditev majorja Martina je napravila konec neumornemu iskanju, ki ga je odredila vlada z vsemi danimi pripomočki. Dva zvezna stražna čolna sta plula po razburkanih vodah v severnem Pacifiku nočindan iskaje pogrešana letalca.

Ponoči sta ladji razsvetljevale obrežje z žarometi. Več pasjih vpreg je bilo poslanih po zamrznjenem in zasneženem polotoku na iskanje. Vse to prizadevanje pa je bilo zaman. Sledu ni bilo nobenega o pogrešanih letalcih.

Major Martin je že drugič poizkusil doleteti svojo zračno flotilo, ki je nadaljevala svoj polet okoli sveta brez njegovega poveljstva.

Ta flotila, obstoječa iz treh letal in pod poveljstvom poročnika Lowella L. Smitha, je dospela na otoku Atu zadnji petek in po najzadnjih poročilih nameravajo tisti letalca preleteti 878 milj preko Beringskega morja ter doseči otok Paramaširu, ki leži na severnem koncu japonske države.

MEŠANA JUSTICA.

Florence, Ariz. — (Fed. Press.) — Nedavno je bil pred tukajšnjim sodiščem zamorec, ki je ubil belokožca. Zagovarjal ga je židovski odvetnik. Na poroti so bili kukluksi, ki so obtoženca takoj spoznali krivim in sodnik, ki je nasprotnik kukluksov, ga je obsodil na smrt.

Wells za kontrolo porodov v Angliji.

London, 12. maja. — H. G. Wells, znani pisatelj in zgodovinar, je vodil delegacijo inteligentov in zastopnikov organizacije za kontrolo porodov, ki je posetila delavskega ministra za zdravstvo Johna Wheatleya in predložila peticijo za postavno najširše razširjanje informacij o omejitvi družin. Wells je apeliral na ministra za uslišanje peticije, rekoč, da ima Anglija več prebivalcev kot jih more preživeti in kontrola porodov je edina rešitev tega problema.

Minister je odgovoril, da vlada se ne more pečati s tem vprašanjem. Zdravnikom je itak dovoljeno, da dajo informacije, kadar je to potrebno z zdravstvenega stališča.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Pogrešani letalec Martin najden v Alaski živ in zdrav.

Davčna predloga je v rokah konferenčnega odseka.

Pristaši lige narodov pobijajo Lodgev načrt svetovnega sodišča.

Kongres mirovnega ženskega sveta zaključen v Washingtonu.

Inozemstvo.

Poincare strahovito poražen v volilni bitki v Franciji.

Japonski volilci tudi porazili nazadnjaško vlado.

Krvavi izgredi v Nemčiji; 30 mrtvih. Generalni štrajk se nadaljuje. Francija mobilizira Balkan proti Rusiji.

Revolucionarno gibanje v Venezueli.

Ligarji izpodbijajo Lodgev načrt.

New York, N. Y. — Zveza za ligo narodov se je izrekla proti Lodgovemu načrtu za mednarodno sodišče. Svoje pomisleke opira na teorijo, češ, da bi program, ki prezira ligin sodni dvor, čisto gotovo še bolj osamil Združene države, če bi ga sprejel senat.

Izjava zatrjuje, da je javno mnenje za "Harding-Hughes-Coolidgev načrt", ki je za vdeležitev v trajnem in že ustanovljenem sodišču. Lodgev načrt nima drugega namena kakor potisniti celo zadevo v ozadje ter še bolj zmešati mnenje med ljudstvom.

"Predlog senatorja Lodga je presenetljivo zoperstavljanje javnemu mnenju v Združenih državah in prijateljskim narodom po celem svetu," je nadalje rečeno v tisti izjavi.

"Trajni dvor mednarodnega prava deluje v Hagu. Njegovo ustavo je sestavila in zasnovala mednarodna komisija, sestoječa iz odličnih juristov, med katerimi je bil tudi Elihu Root. Sprejelo jo je sedeminštirideset narodov. Parlamenti sedemintridesetih narodov so jo odobrili. Tisto mednarodno sodišče podpira štiriinpetdeset narodov s prispevki."

Parada ga je stala $9,700.

Chicago, Ill. — Edward (Spike) O'Donnell, ki je bil svojčas v Jolietu in je pri čikaški policiji dobro znan, je moral zadnjo nedeljo plačati $9,700, da je videl kardinalovo parado. Cena je bila visoka in neprostovoljno plačana.

Ta zadeva je Spika pripravila k temu, da je občeval s policijo, ki mu ni nič kaj pri srcu. Zglasil se je v nedeljo zvečer na detektivskem uradu ter povedal poročniku Grattonu, kaj se mu je pripetilo na tisti nepotrebni paradi.

Kakor je posneti iz njegove zgodbe, se je odpravil Spike s svojo ženo, svojim sedem let starim sinom in sinovim bratrancem zgodaj zjutraj prodajati zlijala na 55. ulico in Ashland Ave.

"Tamkaj smo stopili v vrsto," je pripovedoval Spike, "ter čakali, da se prične parada. Nameraval sem napraviti precej veliko kupčijo v pondeljek, pa sem hotel vzeti s sabo precej denarja v svojem žepu. Preden smo odšli z doma, mi je rekla žena, da bi bilo bolje, če bi pustil denar doma. Ali jaz sem mislil, da je varneje, če ga vzamem s sabo.

"Nisem mislil, da bi bil kak žepni tat v Chicagu, ki bi mogel okrasti mene."

Ali Spike je priznal, da je storil veliko neumnost, ko je šla parada mimo njega. Dvignil je svojega sinčka, ga posadil na ramo ter pri tem popolnoma pozabil na tistih $9,700. "To je, kar naredi človeku prevelika radovednost," je pristavil.

"Jaz se ne emerim. Saj veste, da nisem navajen tega. Ali moja žena je vsa iz sebe. In če bi tisti tat vedel, kako grdo je okrasti človeka ob taki priliki, bi gotovo prinesel nazaj ukradeni denar."

Policija pa zelo malo verjame Spikovi teoriji.

DAVČNA OSNOVA PRED KONFERENČNIM ODSEKOM.

Če bo konferenčni odsek izločil iz nje določbo, po kateri bodo morali biti vsi davčni podatki dostopni javnosti, je morda predsednik ne bo vetiral.

DA BODO LANSKI DAVKI ZMANJŠANI ZA 25 ODSTOTKOV, JE GOTOVO.

Washington, D. C. — V soboto je senat sprejel z 69 proti 15 glasovom demokratsko davčno zakonsko osnovo. Vsi tisti, ki so glasovali proti njej, so bili republikanci; ti so dali s tem duška svojemu ugovoru proti temu, da bi bil zavržen Mellonov davčni načrt.

Določbe senatne predloge, ki se jim protivi predsednik, so sedaj odvisne od tega, kako se odloči konferenčni odsek, ki ima nalogo izravnati razlike med predlogama zveznega senata in poslanske zbornice.

Davkoplačevalci so lahko uverjeni, da jim bo davek na lanske dohodke znižan za 25 odstotkov, kar bo znižalo skoro za polovico tiste zneske, ki jih je moral plačevati zadnja tri leta. Človek z velikimi dohodki bo plačal 25 odstotkov manj to leto, in za prihodnje leto mu bodo davki znatno znižani.

Če bo senatna določba za popolno objavljanje davčnih podatkov črtana ali pa vsaj omiljena, če bo davek na nerazdeljene zaslužke velikih korporacij izločen in dodatni davek tako izpremenjen, da se ne bo bati prevelikega primanjkljaja v vladnih dohodkih, potem bo predsednik takorekoč pripravljen podpisati davčno predlogo.

Republikanski voditelji v kongresu ne mislijo, da bi predsednik vetiral davčno zakonsko osnovo samo radi postavk dodatnega davka na velike dohodke. Pač pa menijo, da bi jo vetiral, če ne izloči konferenčni odsek določbe, po kateri bi morali biti vsi davčni podatki dostopni javnosti, in če ne črta novega davka na nerazdeljene korporacijske zaslužke.

Na vsak način pa ne bo predsednik Coolidge ali finančni tajnik Mellon zadovoljen z davčno predlogo, ki je skoro popolnoma drugačna, kakor pa jo je priporočil Mellon. In če jo predsednik

(Dalje na 3. strani.)

Zopet velika poštna tatvina.

Chicago, Ill. — Roparji so v par tednih že drugič okradli pošto v calumetskem okrožju, in sicer zadnjo soboto v Indiana Harboru. Plen je znašal $36,000 v gotovini in še več drugih vrednosti, ki jih pa doslej še ni ugotovila vlada.

Rop je bil izvršen zadaj za poštnim poslopjem v Indiana Harboru. Roparji so ukradli denar s tovornega avtomobila, na katerem so bile štiri vreče priporočene pošte. Avtomobil je dospel ravno z železniške postaje. Ena vreča je vsebovala dva omota papirnatega denarja iz čikaške zvezne rezervne banke.

En omot je vseboval dvajset tisoč dolarjev za denarni zavod United States National Bank v Indiana Harboru, a drugi pa $15,000 za East Chicago State Bank.

Poštni nadzorniki Fahy, Jackson in McWhorter so bili nemudoma poslani na lice mesta, brž ko je bil glavni nadzornik Germer obveščen o tej tatvini. Po pregledu so nadzorniki sporočili, da so se roparji poslužili iste 'tehnike', kakor so se je tisti, ki so se vdeležili poštnega ropa v Harveyju dne 23. marca. Tedaj so roparji odnesli $100,000.

Policiji je bilo takoj naročeno, naj ugotovi, kje je Carlo Fontano s svojimi pajdaši, ki so bili aretirani v zvezi s harveyjsko tatvino.

Fontana so izpustili iz zapora pred desetimi dnevi, ko je bila njegova varščina zmanjšana s $35,000 na $15,000.

Japonski volilci porazili vlado.

Demokratična stranka je dobila ogromno večino pri volitvah v soboto, ki so se vršile med izgredi in krvoprelitjem.

Tokijo, 12. maja. — Tokijski listi danes naznanjajo, da bo ministrski predsednik Kiyoura podal ostavko vsak čas. Uradno poročilo o izidu volitev dokazuje, da je vladna stranka, imenovana seijuhonto, dobila komaj 32 mandatov izmed 162.

Tokijo, 12. maja. — Volitve poslancev za japonski parlament, ki so se vršile 10. maja na podlagi starega reda z omejeno volilno pravico, so izpadle s porazom za vlado in z zmago za japonske demokratične elemente, ki so organizirani v stranki "seijukai". Ta stranka se bori za splošno in enako volilno pravico, ki bo zdaj nedvomno dosežena, kajti stranka bo imela večino v novi zbornici, v kateri bo 464 poslancev.

Volitve so bile precej nemirne. V mnogih mestih so bili krvavi izgredi in žandarji so imeli precej opravka z drhaljo, ki je po vzgledu ameriških kukluksov oblečena v bele halje invadirala volišča in pretepla volilne uradnike ter nekatere kandidate z bambusovimi palicami. Ena oseba je bila ubita, okrog 50 ranjenih in najmanj 800 je bilo aretiranih.

V Tokiju so bile velike demonstracije pred volilnimi prostori, toda izgredov ni bilo.

Francija mobilizira Balkan proti Rusiji.

Čehoslovakija je dobila nalogo, založiti ostale vazale z orožjem in strelivom.

Dunaj, 12. maja. — Iz Prage poročajo, da je francoska vlada odredila rapidno izvršitev velikega naročila orožja in municije v Škodovih tovarnah na Češkem. Poročilo se glasi, da je orožje in strelivo namenjeno za francosko armado v Siriji, ampak na Dunaju ne verjamejo tega. Veliko naročilo, ki vključuje veliko število bomb za letala in granat s strupenimi plini, je vsekakor namenjeno za Rumunijo.

Francoska diplomacija na Balkanu mrzlično organizuje močno fronto proti Rusiji. Francija ima zdaj na svoji strani Čehoslovakijo in Jugoslavijo in daje koncesije Turkom v svrho, da pridobi še Turčijo za balkansko protirusko alijanco. Z grško republiko tudi dela kupčije. Turki so zadnji teden poslali vojaškega atašeja v Bukarešt. Francija je pridobila tudi Ogrsko, da bo nevtralna v slučaju konflikta med Rumunijo in Rusijo.

METODISTI BODO IMELI POLEG DUHOVNOV ŠE DUHOVNICE.

Springfield, Ill. — Metodistke so doživele na metodistovski glavni skupščini poraz in zmago obenem.

Metodistke so se že več let borije za pravico do duhovniških poslov.

Konferenca jim je dovolila, da smejo postati "krajevne" duhovnice, ali odrekla pa jim je popolno duhovno pravico. Tiste "krajevne" duhovnice ne bodo članice letne konference, niti jih ne bodo nastavljali škofje. Potemtakem tudi ne bodo deležne škofovskih časti.

Ženske so pač nespametne, da se poganjajo za tiste posle. Bolje bi bilo in pametnejše, če bi se potegovale za odpravo vseh duhovnov, zakaj, te svojati je treba toliko na svetu kakor petega kolesa pri vozu.

Civilna vojna v Albaniji?

Belgrad, 12. maja. — V Albaniji je izbruhnil oborožen konflikt radi vprašanja glavnega mesta dežele. Vlada hoče, da Tirana ostane glavno mesto, druge stranke pa zahtevajo, da se sedež vlade premesti drugam.

Poincare je poražen!

Francosko ljudstvo je končno obračunalo z vlado reakcionarnega nacionalnega bloka, katerega vodja je Poincare. Zmaga strank na levici je naredila konec roparski mednarodni politiki Francije. Sijajna zmaga socialistov in komunistov.

Pariz, 12. maja. — Uradna časnikarska agentura, ki objavlja oficijelna poročila o izidu včerajšnjih volitev, poroča danes opoldne, da ima blok levice 317 mandatov, narodni blok pa 227.

Volilni izid, ki še ni popolen, je sledeči:

Narodni blok: narodni republikanci 118, radikalni republikanci 90 in konservativci 18.

Blok levice: radikalni socialisti 137, združeni socialisti (internacionalisti) 111, nedvisni radikalci 49, komunisti 24 in republikanski socialisti 20.

Mnogi nacionalistični voditelji so poraženi.

Pariz, 12. maja. — Pristaši Poincarejevega narodnega bloka priznavajo danes zjutraj, da je blok levice izvojeval veliko zmago pri včerajšnjih volitvah. Poincare počaka, da se nova zbornica organizira, nakar poda ostavko. Prihodnji ministrski predsednik Francije bo nedvomno Edouard Herriot, vodja radikalnih socialistov.

Pariz, 12. maja. — Poincare in njegova kombinacija nacionalističnih strank pod imenom "bloc nacional" (narodni blok), ki je vladala Francijo zadnjih pet let, sta včeraj doživela silni poraz, ko so francoski volilci izvolili nov parlament. Blok levice — to je kombinacija strank na levici — je sijajno zmagal. Tako je francosko ljudstvo prečrtalo Poincarejeve in Millerandove militaristične načrte in izjavilo, da je sito do grla porurske in druge mednarodne politike, katero je Francija vodila zadnja leta. Nazadnjaška francoska vlada je dobila največjo nezaupnico od francoskega ljudstva, kakeršne ni nikdar pričakovala.

Poincare mora zdaj podati ostavko. Da li demisijonira takoj ali počaka, da se parlament snide in ga strmoglavi, ni še znano v tem momentu. V vodilnih krogih narodnega bloka vlada največja poparjenost. Predsednik republike Millerand najbrž tudi poda ostavko. Millerand je izjavil sinoči, da se umakne v privatno življenje, ako štetje glasov pokaže, da so socialisti dobili volilno bitko.

Poincarejevega reparacijskega sestanka z MacDonaldom v Angliji zdaj ne bo. Poincare ne predstavlja več francoskega ljudstva, zato mora preklicati konferenco z MacDonaldom.

Zmaga levice se je pokazala takoj, ko so pričeli prihajati prvi rezultati volitev iz raznih krajev Francije. Približno 80 odstotkov oddanih glasov na deželi je bilo proti vladi. Velika mesta kot Lyons, Marseilles, Bordeaux in Lille so osvojili socialisti, dočim so komunisti osvojili Bourges. Komunisti so dobili neverjetno veliko število glasov. Celo v Parizu, kjer je imel Poincare večino, so bili takoj za njim komunisti. Socialisti so zmagali tudi v Sarthu, komunisti pa v Havru. Aristide Briand, prejšnji ministrski predsednik, je tudi izvoljen.

Volitve v Franciji so potekle v najlepšem miru in redu. Veliki buržoazni listi v Parizu in drugod so v zadnjem momentu odvrgli masko nevtralnosti in začeli strastno agitirati za Poincareja kot "rešitelja" Francije. Zastonj! Francosko ljudstvo se je nasitilo Poincarejevega nacionalizma, ki je naprtil ljudstvu ogromne davke z brezglavo reparacijsko politiko in okupacijo Porurja ter nakopal Franciji sovraštvo vseh naprednih ljudstev.

Še hujši poraz kot Poincarejevi nacionalisti so dosegli skrajni desničarji: rojalisti in fašisti. Daudet, vodja monarhistov v Parizu, je bil silno poražen.

Krvavi izgredi v Nemčiji; 30 mrtvih.

Ludendorff je vodil napad na komuniste v Hallu, kjer je vlada velikodušno protežirala monarhiste. Generalna stavka se nadaljuje.

Berlin, 12. maja. — Policijsko poročilo se glasi, da je bilo enajst komunistov ubitih in mnogo drugih ranjenih v včerajšnjih izgredih v Boellebergu pri Hallu na Saksonskem.

Berlin, 12. maja. — Približno 25 do 30 oseb je mrtvih, okrog 50 ranjenih in najmanj 500 komunistov aretiranih vsled krvavih spopadov med komunisti in monarhisti, ki so se vršili včeraj v Hallu na Saksonskem. Izgredi so izzvali monarhisti in fašisti, ki so invadirali Halle, eno najmočnejših postojank komunistične stranke v Nemčiji. Okrog 70,000 članov raznih tajnih monarhističnih in fašističnih organizacij se je pripeljalo pod vodstvom gen. Ludendorffa in drugih reakcionarjev in vprizorilo največje monarhistične demonstracije, odkar je Nemčija republika. Monarhisti so invadirali Halle z namenom, da ponovno odkrijejo spomenik gen. Moltkeja, katerega so komunisti podrli nedolgo toga. Bil je "veliki nemški dan" za monarhiste in nacionaliste — in vlada je pomagala, da je "nemški dan" v Hallu izpadel s popolnim triumfom za monarhiste, ki so se zopet enkrat napili delavske krvi.

Monarhisti so se pripravljali še več mesecev za ta zločin. Dealvci naravno niso spali. Hoteli so prirediti protidemonstracije in v ta namen so povabili delavce tudi iz drugih saksonskih mest v Halle. Prišlo je okrog dvatisoč komunistov iz Leipziga. Oblasti so hitro prepovedale komunistom demonstracije in dale so monarhistom vso policijo in provinčno milico na razpolago. Policija in vojaštvo sta včeraj ustavila vlake z delavci zunaj mesta in zagradila delavcem vsa pota. Vsledtega je prišlo do bojev, v katerih sta bila ubita tudi dva policaja. Ko so bili navali zunanjih komunistov odbiti, so se vojaki in fašisti vrgli na domače komuniste, ki so se bili zabarikadirali v nekaterih tovarnah in parkih. Milica je streljala iz strojnic v oklopnih avtomobilih, dočim so fašisti naskočili tovarne s puškami in pobijali delavce.

Medtem pa, ko so policisti, vojaki in fašisti vršili krvavo delo, je gen. Ludendorff vodil monarhistično parado po mestu. V paradi je bilo 3600 kajzerskih zastav in podivjani monarhisti so tulili "Deutschland ueber alles" in "Die Wacht am Rhein".

Berlin, 12. maja.—Industrijska vojna med baroni premoga in rudarji prehaja v konflikt med delavci in kapitalisti v splošnem. Dve največji delavski organizaciji, splošna zveza strokovnih unij in Liga civilnih uradnikov, sta odobrili generalno stavko rudarjev in pozvali svoje člane, naj prispevajo v sklad za zmago rudarjev.

Vsa industrija v Porurju je paralizirana. Celo francoski železniški režim je bil primoran opustiti trinajst vlakov radi pomanjkanja premoga.

VREME.

Chicago in okolica: v sredo deloma jasno in hladno. Severozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 65, najnižja 55. Solnce izide ob 5:32, zaide ob 8.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 31-24) poleg vašega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vám ne ustavi list.

FRANCOSKA REAKCIJA JE PREJELA PRI VOLITVAH HUD UDAREC.

Prva poročila o izidu volitev v Franciji govore, da so podporniki ministrskega predsednika Poincareja — to so razni reakcijonarji kot militaristi, imperijalisti in rojalisti — želi poraz, pridobili so pa in zmagovali socialisti, radikalci in komunisti. Ako je to resnica, kar naznanjajo prva poročila, tedaj so dnevi reakcije v Franciji šteti.

M. Daudet, vodja francoskih monarhistov in klerikalcev, je v Parizu propadel. Daudet je agitiral, da Francija postane zopet kraljevina in ogreval se je za najtesnejše stike z Vatikanom.

Zadnje volitve v Franciji so se vršile pod vtisom zmage aliirancev in reakcijonarji vseh vrst so izrabili ta vtis, da so premotili francosko ljudstvo, da jih je izvolilo v francosko zakonodajno zbornico. Na ta način je dobila reakcija večino v zbornici in jo tudi izrabila v reakcijonarne namene.

Reakcija je gojila šovinizem do skrajne meje. Skušala je razplamteti šovinistične strasti, kar se ji pa ni posrečilo. Saj prva naznanila o izidu volitev govore tako.

Francoski buržoazni političarji že zdaj ugibajo, kaj sledi porazu reakcije pri volitvah v zakonodajno zbornico. O Poincareju govore, da se odpove ministrskemu predsedništvu, ko se snide zakonodajna zbornica k rednemu zasedanju. Ugibajo tudi, kdo bo njegov naslednik in kako bo sestavljena večina v bodoči zakonodajni zbornici.

Zmaga socialistov, radikalcev in komunistov še ne pomeni prihoda socializma, ampak je le izraz francoskega ljudstva, da ni zadovoljno s tako vlado, ki uganja šovinistično in klerikalno politiko.

Reakcijonarji se ne bodo iz tega poraza na volišču prav nič naučili. Ostali bodo nesramni, kot so bili dozdaj. Pri prvi priliki bodo skušali zopet omamiti francosko ljudstvo, da jim poveri večino v zakonodajni zbornici.

KONVENCIJA RUDARJEV DRŽAVE ILLINOIS.

Danes je pričela konvencija organiziranih rudarjev države Illinois v Peoriji. Najvažnejše vprašanje pred konvencijo bo najbrž Howatova zadeva, kajti rudarjem je vedno bolj jasno, da je Lewis, predsednik rudarske organizacije, ravnal zelo avtokratično, ko je odstranil Aleksander Howata od vodstva rudarjev v Kansasu. Zavedni rudarji smatrajo ta Lewisov akt za navadno nasilje in ne bodo odnehali, dokler krivica ne bo poravnana. Vposlanih je bilo že več ko dve sto rezolucij, ki se vse pečajo s Howatovo zadevo. Te številne rezolucije so najboljši dokaz, da rudarji v Illinoisu smatrajo Howatovo zadevo za izredno resno in važno.

Lewis je mogoče mislil, ko je odstavil Howata kot predsednika 14. rudarskega distrikta, da bo v začetku malo vpitja, nakar se vpitje poleže. Računil je z dogodki v preteklosti. Pozabil je namreč, da med rudarje prihaja vedno več spoznanja in da končno to spoznanje postane tako splošno, da bo moral Lewis poravnati krivico, ki je bila storjena Howatu, ako jo pa ne bo hotel poravnati, jo bodo pa rudarji sami poravnali in na tak način, katerega se Lewis ne bo prav nič veselil.

Lewisa čakajo na tej konvenciji še druga razočaranja. Predložena bo zahteva, da se skliče izredna rudarska konvencija, na kateri se naj obravnava obtožnica proti Lewisu.

Na razpravo pridejo še drugi važni predlogi. Med temi predlogi je predlog, da se opuste poddistrikti, da se priporoči starostno zavarovanje za rudarje in da se rudarska organizacija odtrga od Ameriške delavske federacije države Illinois. Zadnja zahteva ni jasna in delegatje bodo morali biti zelo oprezni na konvenciji, da doženejo, kaj se za tem predlogom skriva. Ako nimajo zagovorniki boljšega načrta za tesnejše združenje z drugimi industrijskimi delavci v državi Illinois, tedaj ta predlog pomeni še večje razdruženje in pocepljenje delavstva v delavski strokovni organizaciji v državi Illinois, kot postoji sedaj.

Nasprotniki delavstva se dobro zavedajo, da delavstvo najbolj oslabe, ako ga razdružijo. Zato je pri takih predlogih opreznost na mestu.

SLIKE IZ NASELBIN.

Collinwood, Ohio. — Da, res živimo v znamenju napredka tudi pri nas v Collinwoodu. Naša naselbina se ponosno ozira nazaj na trnjevo pot, katero je pričela hoditi, čim se je pričela zanimati za napredek in izobrazbo. Za vse težko delo, ki ga je imel Slovenski dom v Collinwoodu, bodisi požrtvovalnosti ali težke misli, ki so nas svoječasno morile, nam bo naraščaj našega naroda pokazal uspeh v umetnosti na pihala na piknika, ki ga priredi dne 18. maja 1924.

Ta dan bodo pokazali naši malčki v starosti od osmega do štirinajstega leta učenost, ki so si jo stekli v dobi enega in pol leta. Obširnejši program bo menda razviden iz lokalnih časopisov. Čuje se, da znajo 'bubci', ko jih navadno nazivljemo, že dobro igrati za mlade in stare. Potem moram omeniti, naj vsak rojak v Collinwoodu in Clevelandu spusti par voltov več elektrike v pete za tisti dan.

Omeniti moramo, da je mladinska godba pododsek Slovenskega doma in potrebuje vsestranskega naklonjenja od strani občinstva. Njihovo vzdržavanje je v zvezi s precej velikimi stroški, za katerimi mora stati vsa slovenska javnost. Vsled tega na dan piknika Slovenske mladinske godbe vsi na plano, da se nekoliko pozabavamo prav po domače. Po strani sem čul, da pripravlja odbor mnoge tekme in zabavne stvari. Nadejamo se, da zabave ne bo manjkalo, ne za staro, še manj pa za mlado.

Hurej na piknik naše mladine! — **A. P.**

North Bessemer, Pa. — Naznanjam znancem in prijateljem širom Amerike, da je smrt pretrgala nit življenja našemu članu in bratu Josephu Mrusu. Rojen je bil osmega septembra 1886 na Poljskem in je pristopil k društvu Slovenska sloga št. 401 S. N. P. J. dne 14. oktobra 1923. Dne 14. aprila 1924 je bil pokojnik pobit po nogi v premogovniku v North Bessemerju, Pa. Odpremili so ga v bolnišnico, a vse ni pomagalo, dobil je bil zastrupljenje krvi in dne 23. aprila je za vedno zaspal.

Pogreb se je vršil dne 26. aprila cerkveno na katoliškem pokopališču v Unity, Pa. Pokojnik ni imel nikakih sorodnikov v tej državi, razen bratov članov Slovenske narodne podporne jednote, ki so mu položili krasen venec na krsto in se udeležili pogreba polnoštevilno, kakor tudi bdeli pri pokojniku do zadnje ure.

Zahvaljujem se članstvu društva št. 401, vsem znancem in prijateljem v North Bessemerju, ki so razpolagali s svojimi avtomobili brezplačno. Lepa hvala Albertu Domavskiju, ki je sprejel pokojnika v svojo hišo na mrtvaški oder. Pokojnik zapušča v starem kraju brata in dve sestri. Želimo mu lahkega počitka v ameriški zemlji. Žalujoče ostalo društvo Slovenska sloga, št. 401 S. N. P. J. v North Bessemerju.

Amerika je zaloputnila vrata.

Piše Scott Nearing.

Ni še dolgo tega, ko se je Japonska zapirala pred svetom in rekli smo, da je čudna dežela. Danes je Amerika prevzela njeno mesto. Združene države so danes vodilna ekskluzivna dežela. Cilj te ekskluzivnosti je, izoliranje ameriških bogatinov.

Bogatini vsake dežele čutijo potrebo, da se drže proč od revežev. Na podlagi istega principa se hočejo Združene države ločiti od ostalega sveta.

Prebivalci nagnetene Evrope se že več generacij selijo v Avstralijo, Južno Ameriko, Kanado in Združene države, kjer so lahko dobili prosto zemljo in kjer so si obetali delo po boljših plačah. Najboljšo priložnost med vsemi novimi deželami so nudile Združene države. V enem samem desetletju, ko je končalo z letom 1914, je prišlo več ko deset miljonov imigrantov v Ameriko.

Ti imigranti so prišli v ogromni večini iz slabih krajev, iz vasi in s kmetij. Mnogi so se namenili ostati tu le kratko dobo in se vrniti domov. Bili so logičen sirov materijal, iz katerega so naše industrije črpale najcenejše in najnavadnejše delavce. Jezika te dežele niso znali; državljani niso bili. Bili so absolutno brez moči in popolnoma v pesteh rudniških baronov, klavniških magnatov, jeklarskih mogotcev in drugih izkoriščevalcev. Občutili so tlak silne eksploatacije, katera je bila domačim delavcem tuja. Vse težko, umazano in grobo delo je bilo odmerjeno imigrantom.

Za omejitev naseljevanja so nastopili tudi domači delavci, katerih očetje ali dedje so bili imigranti, in celo mnogi imigranti, ki so sami priromali iz Evrope in vzeli svoje družine sem. Ti priseljenci mislijo, da so se že "poameričanili", če branijo drugim, da bi prišli za njimi. Domače delavce je bilo lahko "uveriti", da je njihova "visoka stopnja" v nevarnosti, da jo izpodje tok imigrantov, ki se je neprestano valil iz atlantskih pristanišč.

Princip izoliranja se je aplicival na vso žolto raso in popolnoma izključil Japonce iz bodočega priseljevanja. Japonsko ljudstvo je na glasu, da se rado prime vsakega dela in živi skromno, nizko življenje, veliko nižje pod ameriškim standardom. S časoma zadene enaka izključitev vsa druga ljudstva, ki stoje na nižjem življenskem standardu — čim bolj se bo bogastvo sveta koncentriralo v Ameriki.

Združene države so postale najbogatejša dežela na svetu. Avtomatično postanejo torej tudi vodilni svetovni bankir in najaktivnejši svetovni žandar. Kot vodja med kapitalističnimi deželami, mora Amerika braniti bogastvo kapitalističnega sveta pred siromašnimi ljudstvi, mora voditi izkoriščanje slabejših narodov in plemen ter mora prevzeti odgovornost za vojaško in ekonomsko obrambo svetovnega kapitalizma.

Za naše farmarje.

Zakaj ste se lotili kmetovanja?

Na potniškem vlaku B. O. železnice med Chicagom in Washingtonom je bil uslužben sprevodnik, ki se je postaral pri tem poslu in katerega modrovanje ter neizčrpna veselost sta kratila čas potnikom. Vsakdo je rad poslušal njegovo zbijanje šal. Nekoč pa se je držal čemerno in bil nenavadno zamišljen, da ga je vprašal potnik: "Kaj pa vam je padlo v glavo, da ste tako zamišljeni?"

Stari sprevodnik se je zazrl v šest našitkov, ki so mu dičili rokave za častno dolgoletno službovanje, in brez nasmeha nenavadno odgovoril: "Ravno sem mislil, kako neumen sem bil, da sem se lotil železničarske službe."

Koliko kmetovalcev je, ki so dosegli komaj srednjo starost, pa že tako mislijo in so potrti, ker so se lotili kmetovanja! Koliko bi jih rado spremenilo položaj, če bi le mogli? Koliko se jih kesa, da so se lotili kmetovanja? Premisli naj vsak, zakaj se je lotil kmetijstva in če se mu to izplača?

Farmarji kot razredna skupina storijo mnogo in v splošnem dobičkanosna dela. Združene države so največji producent svinjskega mesa, ker se v njih pridela največ koruze in ker so farmarji v 'koruznem pasu' (zlasti v Iowi) prišli do prepričanja, da imajo večji dobiček, če krmijo svinje s koruzo kakor s čim drugim. Bombaž največ prinese poljedelcem na Jugu in največ farmarjev se ne ukvarja s čisto nič drugim kakor z bombažem, ker istega lahko prodajo ter kupijo meso in kruh ter druge potrebščine. New York je država sadjerejcev in mlekarstva. Umen farmar se v tej državi ne ukvarja s čem drugim. Kalifornija in Florida za državi citronskega sadja, ker podnebje tam je najboljše za te pridelke in se raditega kmetovalci s tem ukvarjajo.

Prejšnje čase je farmar stremil za tem, da je pridelal na svoji zemlji vse, kar je potreboval za prehranjevanje svoje družine. Celo obleko je skušal pridelati doma. Pijonirski farmarji so v resnici bili takorekoč neodvisni, toda čim je naraščalo prebivalstvo dežele in cena zemlji, delu in opravi, je prišlo poljedelcem tudi več denarja kot bi bili njega predniki sanjali, da ga bo poljedelec imel. Nazadnje se je pokazalo, da mora farmar opustiti pridelovanje mnogo potrebščin, ki jih rabi za dom, ker se mu to ne izplača.

Nekoč je J. R. Howard, predsednik Ameriškega poljedelskega urada v govoru pojasnjeval newyorškim oglaševalcem, kako so se spremenile razmere. Rekel je: "Na svoji farmi v Iowi sem imel velik sadovnjak, iz katerega sem spravljal sadje na trg. Pa sem prišel do prepričanja, da mi koruza za svinje več prinese in lotil sem se pridelovanja same koruze. Svoječasno smo pridelovali maslo doma. Izkazalo se je, da to vzame preveč dragocenega časa in se je boljše ukvarjati samo s pridelovanjem koruze. Jabolka in maslo, kar ga zdaj rabimo na farmi, je treba kupiti v trgovini, kar je dobro ne samo zame, temveč tudi za sadjerejce v Washingtonu in mlekarje po Minnesoti.

Howard je povedal trgovskim poslušalcem, da se je poljedelstvo samo komercijaliziralo, da je postalo 'business', ki je tako obširen kakor noben drugi. Farmarstva ne bo mogoče poriniti nazaj na pijonirsko stopnjo, ko je prevladovalo mnenje, da mora poljedelec vse za svojo rabo pridelati doma, da dobro uspeva, ker v tiste čase tudi nihče več ne mara.

Poljedelstvo napreduje in se spopolnuje. Na poljedelskih šolah in kolegijih delajo poizkuse in se učijo ekonomije. Ekonom je načelnik zveznega departmenta za poljedelstvo in javni uradniki poljedelskih okrajev se ukvarjajo z ekonomijo in preučavanjem umnega kmetovalstva. Poljedelstvo se razvija dalje korak za korakom, nikakih skokov ni v tem napredku, a napredek je brez prestanka.

Pred leti so zlasti na Jugu vstajali med farmarji preroki, ki so zvali kmetovalce k takozvani balancirani produkciji, to se pravi, da bi farmarji pridelali vsega za potrebo doma in bi jim ne bilo treba od nikoder dobivati kakoršnih koli pridelkov za svoje potrebe. Pridelali naj bi doma dovolj živine za meso, gojili naj bi kokoši in perjerejo, pridelovali zase dovolj žita, sadja in surovin za obleke. Vse to se še nekam lepo sliši, toda ali se tudi izplača?

Farmo z "balanciranim pridelovanjem" lahko smatramo v kategorijo splošne farme. Na taki farmi kmet redi govedo, svinje, perutnino, koruzo in žito, sadje in zelenjavo. Nekaterega izmed teh farmarskih produktov morda proizvaja v toliki količini, da mu tudi prinaša denar, toda glavni namen take farme ni, da se nje obdelovalec gmotno povzpe, temveč, da pridela vsega doma za potrebo. Namen farmarja, ki se ukvarja s poljedelstvom na tak splošen način, je očividno samo ta, da zredi na farmi svojo družino.

Kmetovalec, ki se ukvarja z vsem, je kakor zdravnik, ki praktizira medicino na splošno, ne da bi se posvetil samo eni panogi. Težko mora delati, vedno mora biti pokonci ponoči v letu kakor pozimi, dežju in snegu, poledici, viharju ali vročem vremenu, prav radi tega, ker se ukvarja z vsem. Udobnega življenja na ta način ne more imeti. Tak farmar ne umrje bogat, je pa spoštovan in priljubljen. Tak poljedelec pozna naravo samo in človeško. Če je take vrste človek, da se lahko odpove življenskim udobnostim, bo zadovoljen. Na vsak način se tak kmetovalec loteva obdelovanja kakor njegovi predniki, ki so stremili za tem, da bi pridelali doma vsega, kar potrebujejo. Dobro stran takega poljedelstva ima v tem, da se v slučaju depresije ni treba bati njegovi družini pomanjkanja, ker ima vsega. Balancirano kmetovanje je torej nekaj varnega, kar pa še ne zadovoljuje vsakega človeka.

Opisan način splošnega poljedelstva je kakor če bi nosili jajca in bi ne položili vseh v eno košaro; spodaj opisan način specializiranega kmetijstva pa je ravno obraten. Poglejmo kam nas vodi komercijalizirano kmetovanje. Farmarja, ki se ukvarja samo z enim pridelkom, lahko primerjamo podjetniku, ki si prizadeva kolikor mogoče izpopolniti svoje podjetje, da se osredotoči samo na eno izdelovanje in tako prinese toliko več dobička. Svoj 'business', kakor hočemo imenovati tak način kmetovanja, kolikor mogoče loči od svojega doma, kakor podjetnik ali trgovec, da ima toliko boljši seznam, koliko se mu je izplačalo kmetovanje. Takega farmarja tudi lahko primerjamo zdravniškemu specialistu, ki se omejuje samo na določene bolezni. Delo specialista je dobičkanosno, ako ima zagotovljen trg, da svoje pridelke lahko razpeča.

Farmar-specialist pa naj bo pridelovalec brusnic (cranberries) iz Massachusettsa, vinogradnik iz zapadnega New Yorka, mlekar iz Wisconsina, pridelovalec žita iz Dakot ali takozvani 'truckfarmer' iz Teksasa, bo osredotočil svoje delo samo na en pridelek in v istega zastavil vse sile. V svojem prizadevanju postane ekspert, pozna posebnosti svojega pridelka, poznava toliko lože škodljivce, ki mu kratijo pridelek: rastlinske bolezni, kuge, zmrzline in potrebo posebnih rastlin ali živali. Kdo se ukvarja samo z enim pridelkom, spoznava gospodarski način, kako ložje prihrani na delu in kako uspešneje razpeča svoj pridelek.

Nepotrebno je pa pri tem omeniti, da je tako kmetovanje bolj riskantno. Če je s trgom kaj narobe, slaba prede tistemu, ki ima samo ene vrste pridelek. Veliko kmetovalcev na Jugu je bilo v zadnjih desetih letih po dvakrat uničenih prav radi tega, ker so se omejili samo na en pridelek, pa za istega ni bilo trga. Poljedelci v dolini Slane reke v Arizoni so tekom dveh let imeli veliko izgubo, ki se ukvarjajo samo z ovčerejo. Mnogo jih je bankrotiralo. Prav tako je s pridelovalci žita na Zapadu. To se pravi, da so vsa jajca v eni košari in če tista zleti po tleh, se pobijejo vsa. Še bolj primerno bi bilo če rečemo, da ima tak farmar samo eno jajce v košari.

Kmetovalec s samo enim pridelkom gleda vedno nevarnosti v obraz, če je čisto sam zase. V košari ima samo eno jajce in če ni prav prepričan, da dotično jajce lahko proda, ga dobi bankir v svoje mreže z jajcem vred. Samo en pripomoček je in samo ena pot, da se take vrste dobičkanosna kmetijstvo napravi varna, to je zavarovanje proti nenormalnemu stanju — organiziranje farmarjev v skupine. Če bi bili ovčerejci leta 1920 organizirani, da bi skupno spravljali volno na trg in bi pridelovalci bombaža tudi bili ravno tako organizirani, bi ne bilo treba nikomur bankrotirati, kakor so brez organizacije. S pomočjo svoje organizacije bi lahko razpečavali na trg svoje pridelke in če bi trga ne bilo, bi se lahko drug drugega podpirali. Ker pa ni bilo organizacije, ne podpore in ne trga, so krahirali kar odkraja.

Vprašanje je, zakaj se je kdo lotil kmetijstva. Če smo se lotili farme v tej deželi, da naredimo denar, kolikor mogoče, se je treba farmarjem specializirati samo na en pridelek. Pa tako mora storiti vsa občina farmarjev, da imajo vsi enak pridelek za trg. Seveda je pri tem nevarnost, da gre večji del dobička agentom in mešetarskim družbam. Zato pa je predvsem potrebna organizacija farmarjev.

S pravim načinom organiziranja za razpečevanje pridelkov je mogoče urediti tudi specializirano kmetovanje, da je za farmarja varno. Kdo pa ima večji uspeh kot dobro organizirani farmarji? Poglejmo organizacijo pridelovalcev brusnic, ali organizacijo tobačnih plantažnikov iz Connecticutu in Kalifornsko organizacijo sadjerejcev. To so trije najlepši zgledi koliko uspehov lahko dosežejo farmarji, ki se organizirajo in posvetijo pridelovanju samo enega produkta.

Kot razvidno, se torej razvijata v Ameriki dve vrsti kmetovanja. Prvi je oni način starih poljedelcev, varen, počasen, balanciran in mešan za farmarja, ki pa prinaša primeroma majhen denarni dohodek. Drugi vodi k posebnemu načinu kmetovanja, o kakršnem niso nikdar sanjali začetni farmarji v Ameriki in ki se ga lotevajo največ umni danski farmarji, da se kmetije specializirajo, ki so ravnotako častne kakor prve, prinašajo pa dosti več dohodkov in so obenem navezane v mnogo večjimi nevarnostmi.

Ponovno se torej zastavlja vprašanje: Kak smoter te vodi do kmetovanja? Ali si hočeš ustvariti varno in konservativno kmetijo? Ali poskušaš imeti kolikor mogoče več dohodkov iz denarja in truda, ki si ga vložil v farmo? Če si specialist, podaj se v omejevanju na samo en pridelek do skrajnosti. Če se nagibaš k slednjemu, tudi premisli dobro, kako si zavarovan za slučaj nesreče, ki te lahko doleti.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Brilliant, N. Mex. — Obrnite se na organizacijo Friends of Soviet Russia, 32 S. Wabash Ave., Chicago, Ill. Radi potnih stroškov v Rusijo vam ne moremo dati točnih številk, ker tudi ne vemo, kod mislite, da bi potovali. Ako bi potovali skozi Jugoslavijo in preko drugih malih samostojnih držav, bi vam vidiranje potnih listov po številnih državnih mejah požrlo veliko denarja. — Pozdrav!

Presenečenje. "Zelo me veseli, da si se končno poročil. Boš imel vsaj enkrat mir pred nadležno hišnico." — "Toda, ravno njo sem vzel."

Delavske novice.

(Federated Press.)

Pomožna akcija za delavce v Nemčiji.

Chicago. — Odbor za mednarodno delavsko pomoč (Committee for International Workers' Aid) še vedno pobira prispevke za stradajoče delavce in njih družine v Nemčiji. Nov naslov odbora je: 19 S. Lincoln St., Chicago, Ill.

Farmarsko-delavska konvencija v St. Paulu.

St. Paul, Minn. — Odbor, ki ima aranžirati nominacijsko konvencijo farmarskih in delavskih strank v St. Paulu prihodnji mesec, poroča, da je že prejel 36 poverilnic od organizacij, ki so se prijavile za konvencijo. Države, ki so zastopane po omenjenih poverilnicah, so Illinois, Iowa, Louisiana, Minnesota, Montana, Nebraska, New York, Rhode Island, Texas in Wisconsin.

Stavka lesnih delavcev.

Raymond, Wash. — Tu stavkajo delavci v petih lesnih tovarnah, ker jim je družba znižala mezdo za 60 odstotkov. Stavko vodi organizacija I. W. W. Večina prebivalstva je na strani stavkarjev.

Stavka pri Pullman Co. se nadaljuje.

Chicago. — Šeststo delavcev v tovarni Pullman Co., ki so zastavkali pred enim mesecem, se čvrsto drži. Družba ne more dobiti dovolj izurjenih stavkokazov za gradnjo spalnih železniških vozov.

339 rudarjev ubitih v marcu.

Washington, D. C. — Zvezni rudniški biro poroča, da je bilo v zadnjem marcu 339 rudarjev ubitih v Združenih državah. V prvem četrtletju tega leta je število ubitih rudarjev narastlo na 750, to je 58 več kot v istem času prejšnjega leta. Eksplozije premogovega prahu so usmrtile 196 rudarjev v marcu in 286 v prvih treh mesecih l. 1924.

Stavke v Egiptu.

Kairo. — Prvi veliki industrijski boji v Egiptu, odkar jih pomni zgodovina te dežele, so se pojavili zadnje dni v Aleksandriji, kjer je zastavkalo več tisoč domačih delavcev. Prizadeto je tudi podjetje American Vacuum Oil Co., pri katerem je uposlenih 600 delavcev.

Delavsko gibanje v Egiptu je postalo zelo močno zadnje čase. Ustanovila se je tudi komunistična stranka, ki že šteje 1500 članov.

JAPONSKI KRISTJANI PROTI AMERIŠKIM KRISTJANOM.

Japonski kristjanski duhoven poziva na bojkot proti ameriškim misijonarjem.

Tokijo, 12. maja. — Propaganda proti Ameriki radi izključitve japonskih imigrantov se nadaljuje. Rev. Jošikava, japonski kristjanski pridigar, je razposlal javnim uradnikom in podjetniškim voditeljem v Tokiju okrožnico, v kateri poziva, naj se pošljejo nazaj v Ameriko prispevki za potresu prizadete Japonce, ki še niso razdeljeni.

"Japonci ne smejo sprejeti daril, ki niso poslana na temelju pravih simpatij, ako nočejo biti kakor psi, ki pojedo vse, kar se jim vrže," piše duhoven v okrožnici. Jošikava pravi nadalje, da so ameriški misijonarji na Japonskem danes bolj v škodo kakor korist kristjanstva. "Naj gredo domov. Japonci jih ne potrebujemo," se glasi okrožnica.

Tobak brez nikotina v Franciji.

Pariz, 12. maja. — V državnem laboratoriju so odkrili proces, ki odstrani iz tobaka ves nikotin (tobačni strup), ne da bi tobak izgubil okus. Zdaj bodo zgradili tovarno za izdelovanje novega tobaka brez nikotina, ki pride na trg morda v dveh mesecih.

Revolucionarno gibanje v Venezueli.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Skupina liberalnih Venezuelcev v Washingtonu naznanja, da se je pričelo revolucionarno gibanje proti diktatorju Gomezu, ki je zatrl vse delavske unije v Venezueli in kateri vlada z železno pestjo. Revolucionarji se boje, da bo ameriška vlada podpirala Gomeza.

ILL. RUDARSKA KONVENCIJA.

Peoria, Ill. — Na letni konvenciji Združenih rudarjev v Illinoisu, ki se snidejo danes tukaj, se bodo pečali z dvema glavnima zadevama. Razpravljali bodo o tem, kako odvzeti unijskemu predsedniku oblast za uradniško nastavljanje, in pa o vzpostavitvi Aleksandra Howata, ki je bil odstavljen kot predsednik kansaške unije.

Več kakor 200 rezolucij, med katerimi se jih bo petdeset pečalo s Howatovo zadevo, bo predloženih 800 delegatom.

Konvencija se bo pečala tudi z odpravo enajstih podokrožij, z zahtevami po izredni mednarodni konveneiji, ki naj čuje obdolžitve, naperjene proti predsedniku Johnu Lewisu, nadalje z uvedbo starostnega penzijskega sklada, potem z zahtevami, ki streme za tem, da bi naj bili unijski uradniki v bodočnosti izvoljeni, ne pa nastavljeni, in pa s predlaganim izstopom iz Illinoiške državne delavske federacije.

Kakor pričakujejo nekateri, se bodo rudarji izrekli tudi proti kukluksovcem.

DAVČNA OSNOVA PRED KONFERENČNIM ODSEKOM.

(Nadaljevanje s prve strani.)

podpiše, bo to storil zato, ker jo smatra vseeno za boljšo, kakor pa je obstoječa davčna postava.

V volilni kampanji si bo predsednik prizadeval zbuditi med ljudstvom razpoloženje prvotne Mellonove davčne revizije.

Radikalci ne bodo mogli odločevati o sklepih konferenčnega odseka, kakor so to v stanu delati v obeh kongresnih zbornicah. Progresivni voditelj La Follette iz Wisconsina je po svoji važnosti drugi med republikanci v finančnem odseku in bi bil gotovo tudi član konferenčnega odseka. Ali radi svoje bolezni se ni vdeleževal razprav o davčni predlogi. Tako je pričakovati, da bodo imenovani za republikanske člane konferenčnega odseka senatorji Smoot, McLean in Curtis. Vsi ti so pa v vrstah nazadnjaških republikancev in zvesti hlapci zvezne administracije.

Iz poslanske zbornice bodo od republikanske strani člani konferenčnega odseka poslanci Green, Hawley in Treadway. Green je bil za višje dodatne davke, kakor si jih pa želi finančni tajnik Mellon; izpodbijal je tudi druge določbe in točke administracijskega načrta. Ali ne prištevajo pa ga k radikalni skupini, in znano je o njem, da nasprotuje takšnim določbam, kakor je naprimer popolno objavljanje davčnih podatkov.

Demokratski konferentje bodo senatorja Simmons in Jones pa poslanca Garner in Collier.

Če bodo republikanci držali skupaj ter se protivili demokratom, potem bo razmerje konferenčnih glasov kakor 6 proti 4. Če se le en republikanec priklopi demokratom, bo razmerje kakor 3 proti 3.

Kar se tiče normalnih in dodatnih davkov, se ne bo treba konferenčnikom dosti prerekati. Normalni davek na dohodke do zneska po $4,000 je enak v obeh predlogah, in postavka 6% za dohodke nad $8,000 je tudi enaka.

Edina razlika v normalnih davkih je to, da določa predloga poslanske zbornice postavko 5% za dohodke med $4,000 in $8,000, dočim je v senatni določena na 4%.

Glede dodatnega davka si nista Simmonsova in Longworthova predloga dosti narazen.

V bodočnosti. Živimo v l. 2000. Neka pariška dama dobi iz New Yorka radiotelegram, naj pride zvečer na banket. Ravnokar je odbila 11. ura. Dama ukaže takoj pripraviti prtljago in čez par minut se že odpelje z avtomobilom na zrakoplovno postajo. Zazvoni zvonec, še en poljub dragemu soprogu in pozdrav prijateljem in dama se odpelje preko širnega oceana. Kmalu se zgubi Pariz v daljavi in zrakoplov brenči proti New Yorku. Potniki vdihujejo normalen zrak, za katerega skrbijo razni aparati. Točno ob 19. uri zagledajo potniki pod seboj nebroj luči in sprevodnik naznani: "New York v teku četrt ure!" Potniki se pripravijo in čez eno uro je dama že na banketu. Srečni časi!

Ali veš, zakaj se tvoj dešek tako rad potepa z drugimi deški in uganja razne "poredneže"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenezije", katero dobiš pri Knjižovni matici SNPJ.

V kraljestvu elegance in razkošja.

Letošnja huda zima ni pokazala svojih neprijetnih strani samo pri nas, ampak tudi v nekaterih krajih in zimovališčih bogatega in elegantnega sveta. Vživanja razkošja pa vendar ni preprečila, vsaj tako trdi neka dunajska igralka, ki se nahaja v slovitem Monte Carlu in opisuje tamkajšnje življenje takole: Toplote je danes tudi na francoski rivieri malo, toda tukajšnje dame, večinoma bogate Angležinje in Amerikanke, se znajo dobro čuvati pred mrazom. Na jutranji promenadi so popolnoma v belem; bel kostum, belo krzno, največ hermelinovo. Dopoldne so sami klobuki barvasti: rdeči, modri, zeleni v vseh mogočih nijansah. Te barve se neverjetno prilegajo sliki modnega morja ter pisanega zelenja in cvetja.

Večer v sportingklubu je prava bajka. Te lepote in razkošja si ne more zamisliti nihče, kdor ga ni videl na lastne oči. Ženske toalete so kakor iz tisoč in ene noči. Način, kako so te dame oblečene, naravnost preseneča. Na sebi nosijo obleke iz čisto tankega gaznega šifona, tako da se jasno vidijo vse oblike telesa. Dami, ki bi nosila steznik ali perilo, bi se smejali. Razkošje nakita presega vse, kar si more povprečen človek misliti. Leva roka elegantne dame v Monte Carlo je vsa prekrita s krasnimi zapestnicami posutimi z dragim kamenjem. V resnici, te ženske izgledajo kakor nadzemska bitja, kakor vile ter vstvarjajo krog sebe atmosfero dražesti.

V teh prostorih pa je znana samo ena strast — to je igra, roulette. Moški se ne brigajo za nič drugega nego za to. Žene jim pri tem asistirajo. Komaj pozno po polnoči, ko se igranje za nekaj časa prekine, se odpravijo vsi v čarobne vrtne lokale, v katerih visi z zidovja najlepše cvetje, vse ostalo pa je zakrito s kristalnimi ogledali in šipami. Električne žarnice sipajo v prostore morje svetlobe, ruske kapele pa svirajo najčarobnejše in najbolj dovršene melodije. Tu v teh božanstvenih lokalih sede najlepše ženske in — ničesar ne jedo. Par jabolk, malo kompota, to je večerja teh kačjih teles, katerih nežnost ne prenese masti v strahu pred odebelelostjo. Krog 1 ure ponoči prične ples; plešejo se vsi mogoči dražestni in pestri moderni plesi vse do jutra, ko zavlada končno mir. Monte Carlo je slika razkošja, življenja in strasti.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Claridge, Pa. — Odgovoril bi rad nekaterim, ki me ustmeno ali pismeno vprašujejo, zakaj nisem v svojem pripovedovanju ničesar omenil o lepoti Evrope, njenih ljudeh in živalih. Med drugim sem dobil tudi dve pismi iz največje slovenske naselbine v Ohiju s pritožbo, zakaj sem tako napadal duhovski stan. Na to hočem odgovoriti to pot.

Ona dva, ki mi pišeta, me dolžita, da sem nevernik in sovražnik duhovniškega stanu. To ni resnica. Jaz nikogar ne sovražim, pa naj bo visoke časti ali zaničevan od drugih, ker vem, da smo vsi enaki ob rojstvu kakor ob smrti, kateri se ne more odkupiti ne bogatin ne siromak. Da se pa preveč ne ogrevam za tisto stran, kjer je duhovščina, to pa že potrdim. Sam imam vzroke za to, za kar jih bom nekaj napisal. Nekatere sem bil že omenil, a druge sem pustil uiti s spominom.

Leta 1862 sem bil star devet let. Ko smo šli nekega dne iz šole domov mimo župnikovega kozolca, tik katerega je stalo veliko črešnjevo drevo in je bilo baš polno rdečega sadeža, smo otročaji poželjivo gledali po vabljivih črešnjah. Premagovali smo se že dolgo, a tistega dne se pa nismo mogli. Dečki smo vprašali okoli stoječega dekleta, katera nas bo zatožila gospodu učitelju. Vse so rekle, da bodo zatožile, le tri so se postavile z nami z zagotovilom, da ne bodo nikomur povedale, če bomo z drevja vrgli kaj črešenj tudi njim. Splezali smo na črešnjo, deklice so odbežale, le tri pa so ostale spodaj. Ravno smo pričeli obirati in zadovoljno zobati in se tudi spominjati onih spodaj, ko smo opazili po lestvi s kozolca stopiesti črno oblečenega gospoda, za njim pa neko mladožensko. Poznali smo oba, a oni mož nas je nahrulil, da smo kar poskakali z drevesa in zavedajoč se velike nevarnosti urnih nog odbežali domov.

Drugega dne pa je prišel v šolo tisti gospod v črni obleki, ki se je pogovarjal nekaj z učiteljem, nato pa vprašal, kdo je včeraj kradel črešnje. Drugi, ki niso bili zraven, so kmalu izpovedali in nas izdali, trije dečki in tri deklice pa smo morali izstopiti iz klopi. Strašna je bila sodba. Tri deklice so nas morale tepsti zato, ker smo jih zapeljali. Odločno so se branile, da nas ne bodo teple, a moralo se je zgoditi. Vsaka je dobila palico in nalogo, da mora štirikrat udariti. Pa tisti udarci niso bili hudi kot bi želel župnik. Ona, ki je vršila eksekucijo nad mano, je bila tako usmiljena, da sem čutil palico kot bi me bila božala. Morda je tudi to vplivalo, da sem jo 18 let nato vzel za zakonsko ženo v Fuenfkirchenu na Ogrskem, ona pa mene za zakonskega moža.

To naj bi bil odgovor na vprašanje, zakaj ne spoštujem duhovniškega stanu. Vprašan sem bil tudi, zakaj ne verjamem v verske nauke. Povem na tisto vprašanje, da sem le na podlagi mnogo izkušenj, ki sem jih dobil po svetu, prišel do takega prepričanja.

Kot vojak sem bil leta 1874 v Dalmaciji, kamor sem bil odde ljen kot topničar v trdnjavo Imperial na visoki gori 2482 čevljev nad morsko gladino. Domačini so bili silno neuljudni. Črtili so vojake, ne še toliko Slovence, s katerimi so se lahko pogovorili, ali nemški vojaki pa niso imeli nič dobrega poleg njih. Na trdnjavi nas je bilo 40 topničarjev in toliko lovcev.

Nekega dne smo zagledali pod nami na velikem travniku krvav boj kmetov. Pretepali so se pri delitvi suhe krme in bili razdeljeni v dve veliki stranki od dveh občin. Častnik je hitro dal oborožiti 15 lovcev s puškami in bajoneti, ni pa jim dal streliva, in zapovedal podčastniku, da se pridruži eni strani ter prežene drugo. Fantje so glasno zaujckali in šli daleč doli pod goro. Rotili so se, kako bodo civiliste nabutali s puškinimi kopiti. Bili so Čehi. Ko so vojaki dospeli v bližino kmetov, so se slednji kar vsi obrnili s kosami, vilami in drugim orodjem proti 15 vojakom, kateri pa niso imeli nikakega streliva. Častnik si je namreč mislil, da jo bodo dalmatinski kmetje kar popihali, ko bodo ugledali vojake. Podčastnik je pravočasno uvidel veliko nevarnost, ter spoznal, da se morejo rešiti samo z urnimi nogami in velel bežati. Častnik je igro opazoval s trdnjave, pa kakorhitro je opazil, kaj se godi, je ukazal nabasati šest topov in jih nameriti na daljavo 2500 čevljev. Lovci so baš dospeli do polovice gore, ko so Dalmatinci dospeli vznožje. Slednji so se le počasi pomikali naprej in se organizirali, da bodo naskočili trdnjavo in pomorili vojaštvo, kakor se je bilo zgodilo par let pred tistim na trdnjavi Kozmač pri Dubrovniku.

Čim so se pomikali navzgor, smo čakali na povelje "Ogenj!", pa povelja ni bilo. Dalmatinci, bolje rečeno Turki, so bili že pri tretjem delu hriba, tedaj smo šele prav tiho zaslišali povelje k streljanju, a toliko glasnejši pa je bil glas topov. Vsi hkratu so zagrmeli, da se kadilo od kamenja v rebru gore, kjer so popadali nekateri, drugi pa zmedeni bežali čez drn in strn preko ruševega kamenja. Podali so se voljno. Takrat so bili Dalmatinci prav taki ljudje kot Bošnjaki in Turki.

Hajduki so se vzpenjali po pustem kraškem svetu, ko sem se vozil tam mimo domov, sem videl na pustih pašnikih samotne čede ovac, a sedaj je tam jugoslovanski svet. To je torej del lepih krajev, radi katerih so mi očitali, da sem jih premalo opisoval.

Res vsaka dežela ima svoje lepote in posebnosti, tako Kranjska kakor Štajerska, Ogrska in Nemčija ter Amerika.

Leta 1873 so priredili Štajerci živinsko razstavo v Savinjski dolini na velikem travniku blizu Grobelskega mesta. Od vseh strani so vodili najlepšo živino dne 26. septembra, kmetje so hoteli pokazati svojo plemensko živino, krave mlekarice in drugo domačo živino. Prišli pa so tudi gospodje, učenjaki in živinski poznavalci. Prisopihal je še gospod župnik iz vranskega trga.

Zbirali so se skupaj možje in živina. Učenejši so imeli določati, kdo dobi častno kolajno in cekin, ki gre tistemu, ki je lastnik najlepše živine. Razstava je pričela ob desetih dopoldne. Župnik je imel prvo besedo. Na razstavo je dal pripeljati leporejenega občinskega bika in tam razkladal gospodom živinskim ekspertom bikove vrline. Kmalu je bil poklican blagajnik s cekinom in kolajno na krožniku. Župnik je obesel kolajno okoli bikovega vratu, cekin pa spustil v svoj žep.

Tako je končala razstava pri grobelskem mostu. Kmetje so se pridušali odhajaje domov, ker so slabo opravili s svojo živino; oni, ki je dobil prve nagrade, pa je ovenčal bika in z gonjači odšel napol pijan proti vranskemu trgu. Ustavili so se pri stari obcestni krčmi. Občinski sluga je gnal bika v županov hlev, kmetje pa so stopili v krčmo in naročili pijače. Kmet je dvignil poln kozarec in napil: "Na zdravje gospoda župnika in vranskega občinskega bika!"

Bilo je menda vsem po volji. Kmetje so se zadovoljili pri pijači. Čez leta se je pa mlad rekrut pri vojakih v Celju ponesel pred častnikom, da je že dobil kolajno. "Kako je to mogoče, ko si še komaj prišel k vojakom," ga je vprašal častnik. — "Veste, gospod oficir," je odgovoril novinec, "kolajno mi je zaslužil občinski bik, cekin pa je dobil gospod župnik." — **Anton Rechar.**

Praktična novost v Bruslju. Nekemu podjetnemu človeku v Bruslju je padlo v glavo urediti na več krajih mesta izposojevalnice za dežnike. Vsakdo se lahko vpiše v dotično podjetje in v slučaju slabega vremena dobi dežnik proti nizki odškodnini. Ko dež prenehа, ga lahko pusti v kateri sibodi izposojevalnici. S to novostjo je mnogo pomagano ljudem, ki radi pozabijo dežnike. Statistika izgubljenih predmetov izkazuje sedaj mnogo manj dežnikov, ker ljudje mnogo bolj pazijo na tujo lastnino, nego na svojo.

V neki moravski židovski občini so razpisali natečaj za novega kantorja. Priglasil se je mladenič ki so ga takoj poslali k preizkušnji. Po tej se je sestal odbor in sklepal o njegovem sprejemu. Mladenič je nestrpno pričakoval izid. Končno je prišel k njemu predsednik in nestrpni pevec je pristopil k njemu z vprašanjem: "Kako je?" — "Žalibog," je z obžalovanjem odvrnil predsednik "vse je bilo dobro; manjkal je samo en glas in sicer Vaš".

Novo Veselje za Izčrpane. — Izmučene, Nervozne Ljudi.

Nuga-Tone je učinkovita in hitra.

Nuga-Tone povrne življenje in moč izčrpanim živcem in mišicam. Napravi zdravo kri, mehče in umirjene živce in na čudovit način poveča njih moč vzdržljivosti. Daje bledičnim spanec, dober tek, fino prebavo, redno stolico, mnogo navdušenja in ambicije. Ko se dobro ne počutite, je vaša dolžnost, da je poskusite. Vas nič ne stane, ako vam ne stori dobro. Je prijetna za vživati in počutili se boste boljši takoj. Če vam je že ni predpisal vaš zdravnik, potem pojdite takoj v lekarno in kupite Nuga-Tone. Ne sprejmite nadomestil. Vživajte je par dni in če se ne počutite boljši in če ne izgledate boljši, nesite ostalo nazaj lekarnarju, ki vam bo povrnil vaš denar. Izdelovalcu Nuga-Tone zahtevajo od vseh lekarnarjev, da jamčijo za isto in povrnejo denar, če niste zadovoljni. Priporočena, jamčena in na prodaj v vseh lekarnah.—(Adv.)

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terčelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Geršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. John Grošelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Marc, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Žugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alič, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Jožko Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca z gl. odborniki, ki delaje v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljaje na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljaje Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljaje na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (May 31-24) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen, vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $6.50, pol leta $3.25, za člane $5.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

IŠČEM ROJAKA...

Rad bi izvedel, kje se nahaja rojak Rajko Potušek, pred par leti je živel na 2030 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Njegova sestra Leopoldina Potušek, omožena Muc, sedaj bivajoča v Spodnji Šiški, bi rada izvedela za njega, zaradi zelo važne stvari. Ako kdo ve za njegov naslov, je prošen, da mi to naznani, ako bode pa on sam bral ta oglas, naj se takoj prijavi na naslov: John Mutz, 1411 Nickolson St., Joliet, Ill.

(Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Rado Murnik:

Duhek, lovski orfej.

Nov Orfej k sebi vlekel
boš Slovene.
Prešeren.

Na slovenskem Parnasu je zevala doslej žalostna praznina. Pač nismo pogrešali jako nadarjenih pesnikov, ki so opevali domovino, ljubezen, prijateljstvo in celo luno in slano. Nikče pa se ni spomnil uboge divjačine. Zajec tiči v tem grmu: lov je draga zabava, pesniki pa navadno niso petični; bogatinom pa so pesmi deveta briga. Ali zdaj nam je poslal Apolon pesnika iz imovite hiše. Gospod Duhek, novi Orfej, slavi velikana medveda pravtako nepristansko in navdušeno kakor malega polha, slavi ponosnega sokola in pomižno kavko, zdravo ribo in bolnega raka.

Gospod Duhek je preživel srečno mladost. Oče mu je veepil veselje do vsega lepega, dobrega in zdravega, tako daje ostal jokavi mevžasti pesimizem sinu dveela tuj; že dvanajstletnemu dečku je kupil novo kolo. Na gimnaziji je srkal mladi Duhek temeljito klasično omiko iz najboljših nemških prevodov. Še napol otrok, je zasledil v svoji duši hudo strast do pesnikovanja ter opeval sošolce in učitelje.

Duhkov slog je domač, jasen, vzoren. Nikjer ni nobene besede preveč ali premalo, nikjer ne najdeš praznega retoričnega kokodajskanja ne papirnatih fraz, nikjer ne bahate poze, ne pavjega perja tujih pesnikov. V vsaki pesmi tiči mnogo več, kakor nam pravijo stihi. Močna in zdrava narodna duša poje iz teh kitic, dasi odeva nekatere v sijajno pramnično obleko himen, od in sonetov. Prva njegovih globokočutnih pesmi je posvečena Divjim gosem in racam:

Hajdi, Nace, hajdi Nace,
pojdiva na goske, race
in streljajva, da bo kaj!
Mraz je grozno, buzarada,
zmrzla je v laseh pomada,
konjak naju okrepčaj!

Takoj na prvi strani se razodeva pameten, realen duh. Posebno dobro je zadet zimski mraz in pa prijatelj Nace, prejkone zaspane prvega reda. Toda pesnik ne najde samo resnice, marveč jo ustvari. Le pravi umetnik more spraviti toliko vsebine v tako kratke stavke. O lovu samem ne zine nobene, ampak prijazno prepušča braleu, naj tudi on malo pofantazira. Na enajsti strani ga navdušuje Vidra:

Oj nad vidro, vidro, vidro
danes hitro, hitro, hitro
pojdimo prijatelji!
Roparica je nemarna,
je požrešna, je nevarna,
ribe, rake nam mori.

Tudi lovca zdajci v krače
prime rada skozi hlače,
se zagrize satansko.
Moder bodi, lovec pravi,
ne po repu, kar po glavi
ali v srce poči jo!

Smelo moremo reči, da je to ena najlepših pesmic, kolikor jih je človeški duh ustvaril o vidri. Posebne pohvale je vredna lahna, elegantna Puškinova ironija. Vse kaže, da je pesem posnęta po življenju pesnika-lovca, ki ga žene goreče hrepenenje v službo čiste umetnosti. Komur še nobena vidra ni pomerila hlač, ta se lahko ves ljubi dan postavlja na glavo — zastonj se bo trudil, da bi napesnil kaj enako vrednega. V nastopnih stihih pa je ovekočečen Neumrjoči kljunač:

Pif, paf, puf!
Kljunač je pravi goljuf.
Pif, puf, paf!
Kljunač je še vedno zdraf.
Puf, paf, pif!
Kljunač je še vedno žif!

Koliko ume povedati Duhek s par besedami! Kljunačar gre nad kljunače s trocevko, sicer ne bi mogel pifpafpufati tako naglo zaporedoma. Ustrelil je devetkrat zastonj in se prazen vrnil v bližnjo gostilnico. Pesnik nam podaja junaka brez vsake epizodične primesi in otvarja s kratkimi stavki najširje perspektive. Največje hvale je vreden ekonomični, plastični jezik, njegova ognjevitost in naglica. Stavek podi stavek, ne da bi se izonegavila zoprna zmešnjava. Krepostno resnicoljubnost kaže tudi v pesmi, naslovljeni: Gozdni trubadur:

Pst! Na velepetelina
kliče lovca domovina,
ko še drugi vsi smrče.
Nimrod pol noči prekroka
in se veseli taroka,
v hosto gre pred zarjo že.
Luna sije, lovec pije,
dalje rije in se skrije
trudne pozne ure tam.
Ptiča ves nahoden čaka,
modro tlači v nos tobaka,
bistro gleda kam drugam.
Luna sije, lovec pije,
burja brije, žila bije,
prapetelin pribuči.
Lovec bliža se previdno,
to je v mraku dokaj sitno,
v hosti nič parketa ni.
Trubadur na veji poje
kuram kurje pesmi svoje,
po nevestah hrepeni.
Slep in gluh, zaljubljen, kroži;
lovec sproži — v zdravi koži
pevec "Na zdar!" mu želi.

Neomajna ljubezen do resnice je značilna posebnost, je osebni pečat tega pesnika. Dočim se drugi lovci lažejo, da se vse kadi in se kar tema dela, bi utegnil gospod Duhek reči kakor Nietzsche: "Nisem človek, brezdnimi smodnik sem. Iz mene eksplodira resnica. Toda strašna je moja resnica; zakaj dosehmal so laž smatrali za resnico. Moja usoda zahteva, da sem jaz prvi poštenjak, ki nasprotuje tisočletni lažnivosti. Šele jaz sem našel resnico, ko sem čutil — zavohal laž kot laž . . . Moj genij je v mojem nosu."

Poleg drugih krasnih biserov lovske lirike Duhkove nam ugaja zlasti elegija na čast jelenom: Memento mori!

Na jelenč, ljubi Cene,
huda želja mene žene,
pa pri nas jih nič več ni!
Smrt je vzela vse jelene,
vse jelene, nota bene:
tudi nam se spak reži . . .

Kakor vidimo, znajo Duhkove strune včasih tako žalostno brenkati, da je veselje! Bridka čustva navdajajo pesnika, pa tudi nas: ponosni jeleni se nahajajo le še po nekaterih loviščih in po slovenskih slovnicah. Ako pojde tako dalje, bodo naši obžalovanja vredni potomci občudovali celo veverice in polhe le še v menažerijah in muzejih, o zajcih in drugi divjačini pa bodo pripovedovale le še stare tetke in mamice čudne pravljice in mične bajke, kakor dandanes o zmajih in pesjanih. Vso žalostinko preveva pravična, zdrava nejevolja. Izborna pa je tudi Himna na medveda, ki pričenja:

Ah, nezvesta, bodi zdrava!
Naj po vodi up moj plava,
v hribe moram iti sam.
Z Bogom, ljubljena ti Breda,
mirno pojdem nad medveda,
testament doma imam.

To so moške besede! Brez prijetne druščine, kar sam in popolnoma trezen pojde gospod Duhek na nevarni lov. Koliko lirikov pa je na svetu, ki bi se upali nad medveda? In vendar se poetični medvedar prav nič ne baha, temveč celo skromno poudarja, da ima že testament doma. To prav toplo priporočamo vsem medvedarjem, zakaj zelo je zoprno, ako se kavsa žlahta zaradi zapuščine rajnega lovca, ki je preminul, ne da bi bil naredil veljavno oporoko. Obžalujemo, da ne moremo prepisati vse himne; tu govori samonikel pesniški duh vedno preprosto, po domače, pa vendar ognjevito, tu govori nesrečno ljubeče srce, ki dobro čuti, da bo kmalu v smrtni nevarnosti.

Za medvedom so v pesnikovem rokopisu na častnem mestu Zajci:

Juh, prišel je preljubi september!
Zajci se vesele, kar se da,
lovec pa kolne ko madžar-ember,
luknje strelja le v sredo polja.
Oh, minul je oktober, november,
zajci so židane volje vsi,
lovec pa kolne ko madžar-ember,
da za zlomka nič ne dobi.

Že je pretekel mrzli december,
zajci se vigredi vesele,
lovec še zmeraj ko tisti ember
kolne in večno — govedino je.

To je jako žalostno, saj je dejal že duhoviti Martial: "Največja slava med vsemi četveronožci gre zajcu!", in Plinij priporoča: "Kdor hoče biti lep, uživaj zajce!" Ganljivo je, kako resnobno bitje Duhkovo prešineta čistočloveško čustvo in humor ter ga dvigneta na najvišji prestol umetnosti.

Nekaj drobnih pesmic je posvetil naš Orfej tudi psom. Najrajši bi prepisal vso njegovo zbirko, ako se ne bi bali, da nas avtor zatoži sodniku.

Z izrednim sočutjem opeva pesnik račjo kugo. Uvodoma opisuje zlato staro dobo, ko si dobil za pol goldinarja poln koš najlepših rakov. Potlej pa objokuje slabe čase in draginjo današnjih dni, ko so celo drobnjaki po trideset vinarjev.

Miserere! Struna stokaj
in na čast se rakom jokaj,
rakom žvižgaj žalostno,
rakom žvižgaj za slovo!
Raki zapojo labodjo pesem:
Morituri te salutant!
Vedno bolj razsaja kuga,
v rekah vseh pogin jim žuga
in v potokih večidel
rake bo hudič vzel.

Vendar, v krasnem sonetu prerokuje naš pesnik slovenskim rakom boljšo bodočnost. Izza bolečin in smrtne nevarnosti doni ta pesem ko pesniške sanje, polne plemenitega miru in harmonične spojitve s tajnovitimi silami kapricozne usode. Z očmi večnosti, z očmi pravega poeta-profeta gleda gospod Duhek v boljše in cenejše življenje. Še enkrat zbere vse svoje božanstvene sile in se dvigne v vsej svoji gigantični velikosti. Dober prerok je, vesel prerok, kakršnih je žalibog le malo. "Vremena bodo rakom se zjasnila", in sicer prej, nego bi kdo pričakoval. Že vidi pesnik-prerok navihanega učenjaka, ki z mikroskopom išče potuhnjenega, hinavsko majhnega bacila in cepi "mnogokrake rake, mehkuže in koščake". In kakor v starih časih, mrgole vse vode žlahtnih, zdravih rakov, katerih je najmanj pet za groš. Bog daj, da bi se kaj kmalu uresničili ideali daljnogledega pesnika! Hvaležni za dobrodejno tolažbo, mu želimo, da učaka tudi on veseli konec žalostne račje kuge.

Duhkove lovske pesmi moramo šteti med največje bisere slovenske poezije. Hvaliti moramo Duhka ne da bi nas bil kdaj povabil na kosilo ali nam posodil kaj denarja; to poudarjamo z vso potrebno resnobo. Zdi se nam velepomembno, da si je zmislil gospod Duhek malone vse lovske pesmi v predpomladanji dobi, ko je na lovu nalezel hud nahod. Apolon mu nakloni še večkrat nahod, tak rodoviten in za slovensko slovstvo neprecenljiv nahod!

Gospod Duhek pa naj se osokoli in neutegoma izda zadostno število iztisov, da se ljudje ne bodo preveč tepli za njegove pesmi. Ne dvomimo, da bo občinstvo gospodu Duhku pravtako blagonaklonjeno, kakor mu je njegova muza!

Žena in ime.

Prastar ostanek ženske nesvobode je žensko "brezimenstvo". Še sedaj se zdi, kakor da žena nima svojega lastnega imena, ampak da ji je vsakokratno ime samo posojeno. Dokler je deklica neporočena, je "gospodična", kar pa ne pove prav ničesar; kadar je poročena, je pa še manj: spremeni svoje ime in "posodijo" ji drugo za toliko časa, dokler ne menja moža. Razlika med poročeno in neporočeno ženo je, da prvo nazivajo s skrajno prismojenim nazivom "milostjiva gospa".

Zdi se, da se bodo morale žene še dolgo boriti, da si pribore pravico do imena in naziva. Dokler ne bo večina sodobnega sveta (recimo pri nas) uverjena, da je naziv "milostljiva gospa" prismodarji, bo ta boj težaven. In te težave bodo trajale še dolgo, kajti v Ljubljani poznam splošno znanega industrijca, ki je sicer majhne (ampak široke) postave, pa ga vendar naziva uslužbenka "gnadlivi gospod" in baje mu celo — roko poljubi; čeprav je že precej v letih, se gospodu ta naziv vendar ne zdi smešen. Dokler bodo mogoče take absurdnosti, imajo žene malo upanja, da si pribore pravico do imena.

In vendar ima žena to pravico. Saj ima danes tudi že pravico plačevati davke, delati, preživljati sebe in otroke, celo moža. Ne sme pa odločevati o sebi, če se poroči. Tedaj je podvržena možu, kajti kakor hitro zamenja žena svoje prostost z zakonsko srečo (ali nesrečo?), postane takoj nekak — privesek. Ona je "njegova", ona tega in tega.

Žene z močno izrazito individualnostjo se temu ognejo na ta način, da tudi v zakonu obdrže svoje prejšnje ime, ali pa ga vsaj pridružijo novemu. Tako delujejo n. pr. prav številne umetnice, ki so poročene, tudi tedaj pod svojim prejšnjim imenom. Seveda te prekse zakonski predpisi ne pomagajo; trpi pa se vseeno.

Da se povrnemo še enkrat na gospodično in gospo. Ti dve oznaki pravzaprav ne povesta drugega, kakor "poročena" ali "bila poročena" in "neporočena". Mož pa ostane "gospod", najsi je poročen ali neporočen. Zato se višjih čuje malce čudno, ko nazivajo sedemnajstletnega zelenca gospoda, petintridesetletno zrelo samico pa gospodično. Mnogo primernejša bi bila enotna oznaka, kakor imajo n. pr. Francozi: madame.

Najsmešnejše pa je — in to so žene največ same krive — da se nazivajo poročene žene z naslovi svojih mož. Tako kar mrgoli različnih "gospa doktor", "gospa svetnik", "gospa ravnatelj" itd. Pavovo perje, skrajno abotna preksa. Kdor kaj velja, se uveljavi v življenju brez naslovov; samo bleščeče besede pa so neredko mak — praznote in omejenosti.

Ženske, ki hočejo biti emancipirane, naj najprej odpravijo te znamenja nekdanje sužnosti, ženske nesvobode; čim bodo pokazale, da morejo biti samostojne, bodo to tudi dosegle. — Iz Jugoslavije.

Gospod pride domov, žena pa jezna sprejme: "Danes si zopet napravil nekaj lepega. Tako si se po telefonu drl nad kuharico, da mi je takoj odpovedala službo."

"Vraga, jaz sem pa mislil, da govorim s teboj!"

Josip Jurčič:

BOJIM SE TE.

II.

V visoki hiši Gosposkih ulic, kjer so stala nekdaj domovja kranjskih plemenitnikov, je stanovala vdova, plemenita gospa Ravbarjeva z mlado svojo hčerko Emilijo. Gospa Ravbarjeva ni bila bogata, her pokojni njen soprog je bil izmed mlajših sinov te veljavne in nekdaj obširne kranjske rodovine, in znano je, da so drugi sinovi plemenitih gospodov vedno manj dedovali nego prvorodni; časih jih je pa tudi cerkev sama v oskrbo jemala, dajoč jim mesta prelatov, vladik in sploh cerkvenih načelnikov. Poleg tega je pokojni član te glasovite družine, Emiljin oče, sam se po vsej moči trudil, da je že zgodaj v igri zapravil vse, kar je bil podedoval, in ravno o pravem času umrl, to je: ko ni ničesar več imel. Sorodniki so sedaj skrbeli za vdovo Ernestino Ravbarjevo in njeno lepo hčerko Emilijo.

"Kdor ni plemenitnik stare in slavne rodovine, ni ljubezni ne zmožen, ne vreden. To vidite, opazujoč navadno ljudstvo. Zato se čudim, da o takih rečeh govorite tako, kakor bi plemenitnik ne smel govoriti, in Emilija bi vas gotovo ne ljubila, ko bi bili ne vsem kako bogati in učeni, a ne plemeniti. Pustite torej govorjenje, ki Vas ni vredno. Govorila sem že s strieem Vašim."

Tako je besedovala stara vdova Ravbarjeva in s takim ponosom je zapustila sobo, v kateri je sedel Anton z njeno mlado hčerjo, da se pač ni moglo poznati, da ta prevzetna žena živi pravzaprav ob milosti svojih sorodnikov.

Emilija, mlada, plavolasa, živa devica je čakala menda težko, da je mati vrata zaprla za seboj. Kakor živa iskra je planila s stola ljubemu svojemu v naročaj. Istotako hitro se mu je hotela zopet izviti s srečnim smehljajem, ali on je ni izpustil. Smejala sta se oba in srečna sta bila v tem trenotju, da, v tem trenotju.

On je prvi postal resen.

"Ali ti tudi tako misliš, kakor mama?" vpraša svojo nevesto.

"Kako?"

"Ali bi ti mene ljubila, ako bi ne bil plemenit, ako bi . . ."

"No, kaj, ako bi? Zakaj si obtičal?"

"Odgovori prej!"

"Glej, sedaj tako gledaš, da se te bojim. Zakaj?" In res se mu ljubica skoraj plaho izvije iz naročaja; on jih ne brani.

Molk nastane. On jo srepo gleda, ona je bila povesila oči.

"Odgovori mi; ti bi me ne ljubila?" vpraša on.

"Ne!" odgovori mlado dekle.

Kratka besedica, nagla, nepremišljena, morda celo neresnična!

On vstane.

"Kaj me tako gledaš?" vpraša ona po otročje kljubujoč, in kakor oponašaje namrdne obrazek.

On se počasi obrača, prime pokrivalo svoje, pogleda jo še enkrat, potem odide z urnimi koraki.

Mrak je bil nastal tisti večer; oster mraz je bil, tako, da so vozna kolesa škripala in vrabci so bili poskrili pod strehami; kosmato ivje se je bilo naredilo po drevju; po nezakurjenih izbah so si ljudje drgnili roke; pater Salomon, Antonov sorodnik, paje bil pozvonil svojemu slugi ter mu velel: "Založi še dve poleni v peč, potem pridi nazaj!"

"Ali nisi nikjer videl gospoda Antona?" vpraša slugo, ko se je bil vrnil.

"Tri dni in tri noči ga ni bilo domov spat, nihče ne ve, kje je, boje se, da se mu je kaj zlega prigodilo."

Zamišljen hodi jezuit po sobi.

V tem trenutku se začujejo v prvi sobi znani koraki. Tu je Anton.

Ali kakov! Bled kakor smrt stopi v sobo; strie mu gre naproti, seže mu v roko ter ga vpraša:

"Kaj ti je?"

Nečak sede. Na nepovoljno vprašanje reče:

"Nič! — Imam jo zopet okoli pasa, rdečo vrvico, kakor veleva pobožna šega. Vodi me k cerkvi, strie, da mi jo odvzame. Sedaj mi je vse enako. Ne teži me več, nosim jo samo zato, da mi jo more cerkev odvzeti. Prej me je rezala, pekla okoli pasa; sedaj ne več!"

"Kaj ti je? Zopet prepirček z Emilijo?"

"Prepirček, da, za vselej! Strie, jaz bi bil zanjo še več zatajil, ne samo rdeče vrvi, katere me morate nositi, sina usmrčenikovega; oj, več, več, več! Sedaj ni treba, ona nima srca, zame ni ljubezni! Tu sem, strie; stori, kar hočeš z menoj, deni me, kamor ti drago; v samostan, kamor hočeš; kletev očetove pregrehe je za menoj, zame ni sreče!"

"Sirota!" ga miluje sam zase jezuit!

III.

Pozneje štiri leta se je gibala dolga procesija debelušnih in suhih samostanikov v cerkev samostana Renskega pri Gradcu, kjer je opat pred oltarjem z velikimi ceremonijami v imenu matere cerkve odvzel Antonu Tatenbahu, sinu zaradi zarote proti cesarju usmrčenega očeta, rdečo vrvico in ga posvetil za duhovnika.

Bled je bil posvečenec, srečen ni mogel biti, četudi mu je bilo odvzeto znamenje vraže in človeške nespameti.

A zopet štiri leta pozneje je sedel mlad, okrogloličen pater v izpovedniei tiste cerkve, in prišla je lepa mlada gospa, pokleknila je pri spovednici pred njim in molila izpovedne molitve. Mladi pater se zgane, ko jo zagleda. Ona ga ni spoznala. Kako? Osem let je mnogo časa!

In poslušal je, kaj ji dušo teži; dolgo je govorila ter pripovedovala svoje grehe.

Zadaj za njo pa je stalo mlado delavsko dekle, neizkušena stvarca, ki je bilo prineslo svoje drobne, komaj imena vredne grehe na materino povelje. Radovedno je bilo mlado delavsko dekletce in na uho je vleklo skrivnostno šepetanje, kakih grehov se ima mč izpovedovati lepa gospa, kako more pač grešiti taka imenitna dama v svilnem krilu!

In zvedavo dekle je čulo nekaj o nekem starem možu . . . ker je bil bogat . . . o mladem možu . . . in več stvari, katerih ni umelo.

Z objokanimi očmi vstane gospa in odide.

Mladi pater pa ni več odprl linice he na desno, ne na levo. Obsedel je v svoji izpovedniei nekoliko minut, potem pa vstane in stopa v zakristijo, molitve mrmrajoč.

A niso bile same molitve; cerkovnik je čul vmes čudne besede: "Dobro je bilo, da me je bala!"

(Konec.)

KNJIGE
Književne Matice S.N.P.J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred $1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena $2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena $1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena $1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenezije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naturne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena $1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.